

STRUCTURILE DE GENIU ÎN CONTRACARAREA AMENINȚĂRILOR HIBRIDE

THE MILITARY ENGINEER STRUCTURES IN COUNTERACTING HYBRID THREATS

Col.dr. (r) Andrei Th. CONSTANTIN*

Structurile de geniu atât cele din NATO, cât și cele din Armata română au jucat un rol istoric și critic în modelarea mediului operațional. Schimbările survenite în cadrul mediului internațional de securitate au consecințe și pentru structurile de geniu. Militarii din arma geniu se vor confrunta cu un mediu operațional tot mai complex, în care amenințările de tip hibrid sunt tot mai prezente. Contracurarea acestora și soluționarea problemelor grave cu care se confruntă societățile traversate de conflicte politico-militare necesită atenuarea decalajului sau chiar ștergerea graniței dintre actorii militari și civili. Structurile de geniu vor fi esențiale în modelarea mediului operațional hibrid, precum și în dezvoltarea relației civili-militari.

The military engineer structures, both in NATO and in the Romanian Army, have played a historical and critical role in shaping the operational environment. Changes in the international security environment also have consequences for engineering structures. The military engineers will face an increasingly complex operational environment, in which hybrid threats are increasingly present. Counteracting them and solving the serious problems faced by the societies impacted by politico-military conflicts require narrowing the gap or even erasing the border between military and civilian actors. Military engineer structures will be essential in shaping the hybrid operational environment and in developing the civilian-military relationship.

Cuvinte-cheie: mediu operațional; amenințare hibridă; structuri de geniu.

Keywords: operational environment; hybrid threats; military engineer structures.

Amenințările hibride, caracteristică principală a mediului operațional contemporan

Evenimentele din decursul anului 1989, care au culminat cu căderea Zidului Berlinului și, odată cu acesta, cu dizolvarea Uniunii Sovietice, au adus și o schimbare de paradigmă în ceea ce privește războiul convențional, acesta fiind considerat mai mult sau mai puțin irelevant de majoritatea analiștilor militari. O simplă analiză a conflictelor din ultimul deceniu, precum războaiele din Irak și Afganistan, ne relevă tendința de manifestare a acestora către războiul neconvențional și de contrainsurgență (COIN).

Plecând de la această experiență a conflictelor recente, care unele dintre ele sunt în curs de desfășurare, se poate spune că *amenințarea hibridă* reprezintă o combinație de forțe regulate

și neregulate, cu includerea elementelor criminale. Aceste forțe folosesc capacitățile de război convențional pentru a câștiga confruntări de tip simetric în puncte/locuri decisive, iar apoi se dizolvă în populație, de unde continuă lupta, folosind tactici asimetrice. Mai mult decât atât, implicarea acestor actori în activități infracționale reprezintă o altă amenințare majoră.

Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO) definește *amenințările hibride* ca acele amenințări „reprezentate de orice adversar actual sau potențial, inclusiv de stat, non-stat și teroriști, cu capacitatea, fie demonstrată, fie probabilă, de a utiliza simultan mijloace convenționale și neconvenționale în mod adaptativ pentru a-și atinge obiectivele”¹.

Creșterea rapidă a noilor tehnologii de comunicații, globalizarea și extinderea rețelelor globale de transport au redus la minimum semnificația granițelor geografice și politice. Datorită acestor considerente, Comandamentul strategic NATO a evaluat amenințările hibride ca fiind una dintre

*Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”,
Sibiu
e-mail: cnsntnandrei@yahoo.com

cele mai provocatoare probleme din epoca post Război Rece „mediul operațional contemporan se transformă radical, ca urmare a globalizării, a accesului tot mai facil la resursele internaționale și la mijloacele moderne de comunicare și ca urmare a instabilității regionale care face din amenințarea hibridă o mare provocare”².

De menționat este faptul că războiul hibrid nu este un nou tip de război, deoarece am văzut elemente ale războiului hibrid în modul în care Armata Republicană Irlandeză, Hezbollah, Al-Qaida și Statul Islamic și-au desfășurat operațiunile. Utilizarea mijloacelor militare, cvasimilitare și nonmilitare, pentru a atinge scopul final, oferă lumii occidentale o privire de ansamblu asupra unui posibil scenariu de amenințare viitoare.

Anexarea Crimeii de către Federația Rusă oferă comunității internaționale un șablon al războiului de mâine. Rusia folosește dezvoltarea infrastructurii locale din peninsula ca instrument, pentru a abate atenția de la faptul că a invadat o altă țară. Efectul s-a dovedit până acum foarte benefic pentru Rusia. La un an după ce Crimeea a fost anexată, majoritatea populației locale din Crimeea pare să sprijine Rusia³. NATO și restul lumii au uitat că Putin a invadat o altă țară, de mărimea Marylandului, cu o populație de 2,4 milioane de locuitori, și a susținut că este teritoriul rus⁴.

În plus, astăzi, Rusia combină o operațiune de ajutor umanitar cu operații de informare/dezinformare și de desfășurare sub acoperire a forțelor sale speciale în Ucraina. Potrivit presei de stat din Rusia, controlată de Kremlin, planul de încetare a focului, în șapte puncte, prevede, printre altele, crearea de „coridoare umanitare”. Din nefericire, „ajutoarele” și „echipele de reconstrucție rusești” ajung și servesc forțele separatiste.

Aceste câteva exemple descriu mediul complex și provocator în care trebuie să opereze structurile de geniu românești și NATO. Accesul la tehnologie și schimbările rapide din spațiul de luptă vor provoca schimbări operaționale majore, care se pot traduce prin „războiul hibrid tinde să șteargă granițele dintre pace și război, dintre luptă și noncombat”⁵.

Multitudinea actorilor implicați, precum și complexitatea mediului operațional actual ne relevă faptul că războiul hibrid nu poate îmbrăca forma unei campanii exclusiv militare, acesta necesitând implicarea tuturor instrumentelor de putere

disponibile (diplomatic, informațional, economic, militar). În acest sens, după mai bine de un deceniu de operațiuni COIN în Afganistan, se admite tot mai mult faptul că nu există o soluție exclusiv militară la provocări, la fel cum nu există o soluție civilă autonomă. În consecință, se recunoaște faptul că este nevoie de o cooperare strânsă civil-militară, în care securitatea, precum și provocările societale trebuie privite în ansamblu și necesită măsuri civil-militare coordonate.

Concluzionând, se poate afirma că amenințările hibride nu reprezintă nimic nou, doar că adversarii și-au adaptat modalitățile de ducere a războiului la mijloacele și tehnologia occidentale. *Când adversarii vor avea acces la tehnologia occidentală, aceasta se va întoarce și va fi folosită ca armă*⁶.

Contribuția structurilor de geniu la contracararea amenințărilor hibride

Mediul operațional contemporan implică manifestarea unei multitudini de factori etnici, religioși, ideologici, ceea ce presupune adoptarea unor soluții durabile, care să ducă la diminuarea violențelor, la restabilirea serviciilor publice, și intervenția pentru rezolvarea dezastrelor sau catastrofelor umanitare. Este evident că doar mijloacele militare nu vor fi suficiente pentru a soluționa toate aceste provocări. Cooperarea civil-militară permite forțelor armate să-și atingă obiectivul final prin coordonarea, sincronizarea și deconflictarea activităților cu contribuitorii civili, legând astfel operațiile militare de obiectivele politice. Pentru ca o astfel de relație să fie productivă, aceasta trebuie să se bazeze pe încredere, respect, răbdare și tact, precum și pe determinarea de a colabora cu toți actorii, militari și civili.

În căutarea unor strategii de succes, R. Scott Moore de la Centrul pentru Operațiuni Complexe din Washington a efectuat o analiză comparativă a peste 100 de operații neregulate, derulate din 1916 și până în prezent. Descoperirile sale ne relevă faptul că strategiile care au vizat doar o victorie militară asupra inamicului au eșuat sau au condus la opresiune și ocupație. În contrapondere, strategiile care implică măsuri integrate, politice, sociale, economice și legate de securitate, abordate simultan, au ajuns, de obicei, la stabilitate pe termen lung⁷.

Experiența dobândită din desfășurarea și deznodământul conflictelor militare recente, în care

operațiile de contrainsurgență au fost predominante, ne indică faptul că integrarea instrumentelor civile și militare reprezintă principala strategie pentru diminuarea violențelor și asigurarea securității și stabilității.

Lecțiile învățate desprinse din ultimul deceniu de război în Afganistan, dar mai ales cele rezultate din modul de acțiune al echipelor provinciale de reconstrucție (PRT) sunt relevante în planificarea modului de contracarare a amenințărilor hibride. Una dintre acestea ne indică faptul că mediul operațional în care se desfășoară operațiunile de contrainsurgență (COIN) generează sarcini suplimentare pentru structurile de geniu. Astfel, dezvoltarea economică și crearea infrastructurii sunt deseori prezentate drept principale linii de efort neletale în operațiile COIN⁸. Altfel spus, geniștii au competența și capacitatea de a contribui la *câștigarea inimilor și minților populației* națiunii gazdă.

Structurile de geniu, parte componentă a oricărei forțe militare întrunite, sunt indispensabile atât în desfășurarea operațiilor majore/campaniilor militare, cât și în operațiile de răspuns la criză și de contingență. Acestea dețin capabilități care pot fi integrate cu sprijinul prin foc și manevra forțelor luptătoare în scopul asigurării mobilității forțelor proprii, realizarea contramobilității adversarilor, precum și pentru a spori protecția forțelor proprii. De asemenea, există activități militare/nonmilitare care necesită capabilități de geniu, ca parte inerentă a unei misiuni, pentru a oferi sprijin specializat altor entități. În acest sens, asistența specialiștilor de geniu este fundamentală pentru îndeplinirea sarcinilor operațiilor de stabilizare și reconstrucție care vizează restabilirea sau furnizare serviciilor esențiale (cum ar fi asigurarea cu apă, asigurarea energiei electrice și transportului, precum și pentru a repara infrastructura critică)⁹.

În funcție de tipul de operație, de fazele acesteia, dar și de caracteristicile mediului operațional, cea mai probabilă întrebuintare a structurilor de geniu, la nivel tactic, pentru toate componentele va fi sprijinul pentru realizarea mobilității, într-un echilibru cu sarcinile pentru menținerea capacității operaționale și dezvoltarea infrastructurii¹⁰. Un aspect foarte important, deloc de neglijat, se referă la adaptarea capabilităților de geniu la specificul misiunii, iar în mod ideal, acestea ar trebui să fie mobile, flexibile și modulare.

Dincolo de toate acestea, se naște următoarea întrebare: Care este contribuția structurilor de geniu la contracararea amenințărilor specifice războiului hibrid? Răspunsul la această întrebare este foarte simplu, așa cum au făcut întotdeauna, prin operații care vizează construcția/dezvoltarea infrastructurii, suport pentru menținerea capacității operaționale a forțelor luptătoare, precum și suport pentru populația civilă și pentru alte organizații participante la campania militară. Însă toate aceste activități trebuie desfășurate într-un mediu operațional mult mai complex, în care amenințările de tip hibrid se manifestă plenar.

În executarea operațiilor de contrainsurgență, lupta pentru obținerea sprijinului din partea oamenilor a fost și rămâne deosebit de importantă. Insurgenții, pentru a fi eficienți, depind de sprijinul și sponsorizarea din partea populației. Forțele armate depind de același sprijin, pentru a pune capăt insurgenței și pentru a dezvolta un mediu sigur și durabil. Întrucât structurile de geniu au capacitatea de a contribui la dezvoltarea infrastructurii, care va aduce beneficii societății civile, geniștii au jucat un rol central în câștigarea inimii și minții populației locale. PRT-urile desfășurate în întregul Afganistan au contribuit la reconstrucția și dezvoltarea infrastructurii locale. Cu toate acestea, modul în care au contribuit și eficacitatea lor sunt dificil de evaluat. Diferențele naționale dintre țările participante cu trupe au influențat modul în care PRT-urile și-au rezolvat misiunea, dar mai ales în ceea ce privește rolul structurilor de geniu. De asemenea, provocarea dată de cooperarea civil-militară a fost rezolvată diferit, în funcție de specificul național și cultural, atât de partea militară, cât și de organizațiile civile.

Potrivit colonelului Garland H. Williams, un criteriu de succes pentru operația de reconstrucție și crearea unei păci durabile este ca reconstrucția să înceapă imediat după încetarea ostilităților. La acea vreme, structurile de geniu reprezentau singurele capabilități credibile și disponibile în teatru. Dacă faza de reconstrucție este întârziată, va fi mai dificil să se obțină sprijin din partea populației¹¹.

Conform experiențelor recente, rareori există suficiente structuri de geniu disponibile, iar acest deficit poate fi parțial depășit prin utilizarea contractorilor civili. Pentru a acoperi acest deficit, după cum precizează și AJP 3-12, geniștii vor sprijini și vor coordona executarea tuturor proiectelor

de infrastructură, în conformitate cu planul de dezvoltare a infrastructurii și, de asemenea, s-ar putea impune să contribuie la instruirea unităților multinaționale, a personalului ONG-urilor și OI, precum și a populației locale. De asemenea, geniștii pot oferi asistență cu privire la măsurile adecvate de protecție fizică, inclusiv la obstacole, puncte de observare, sisteme de detectare/avertizare, de mascare și de atenuare a efectelor armelor asupra structurilor.

Efortul comunității internaționale de stabilizare și reconstrucție a statelor emergente dintr-un conflict politico-militar s-a bucurat de susținerea activă a României prin structurile sale de geniu și nu numai. Astfel, Batalionul 96 Geniu a participat la misiunea IFOR în Bosnia și Herțegovina, misiunile executate constând în asigurarea libertății de mișcare pentru trupele multinaționale și populația civilă, acordarea sprijinului genistic general comandamentelor și contingentelor multinaționale, precum și executarea de lucrări în sprijinul comunităților locale din Federația Croato-Musulmană și Republica Srpska¹². Începând cu anul 2000, Batalionul 96 Geniu a fost reorganizat, luând ființă Detașamentul Național „Bosnia” cu un efectiv de 68 de militari, staționat la Butmir, și Detașamentul Național „Olanda”, care a acționat în cadrul contingentului olandez cu un efectiv de 38 de militari.

Hotărârea nr. 2, din 12.02.2003, adoptată de Parlamentul României, a consfințit participarea României în cadrul Coaliției Multinaționale de Stabilitate din Irak. În cadrul forțelor participante la misiunea ”Iraqi Freedom”, s-a regăsit și structura de geniu de tip detașament.

În perioada 15 august 2003 - 23 august 2006, geniștii români au executat, în teatrul de operații din Irak, misiuni specifice, în sprijinul forțelor Coaliției din bazele militare de la Al Hillah, Ad Diwaniyah și Al Kut, misiuni care s-au concretizat în amenajarea, întreținerea și menținerea viabilității căilor de comunicații rutiere, amenajarea genistică a bazelor militare, lucrări genistice pentru protecția personalului, amenajarea platformelor pentru elicoptere, amenajarea platformelor CORIMEC pentru cazarea trupelor, precum și cercetarea cursurilor de apă și inspecții de nivel 1 la podurile de pe comunicațiile rutiere din zona de acțiune a Diviziei Multinaționale Centru Sud¹³.

Odată cu lansarea, în anul 2002, a conceptului de „Echipe de Reconstrucție Provincială” în

Afghanistan, a apărut și o nouă provocare pentru România. Astfel, țara noastră a participat, în perioada 2003 - 2006, cu un ofițer de poliție militară și cu o grupă de cercetare în cadrul PRT Helmand (condusă de Marea Britanie), precum și cu o echipă medicală, compusă din trei persoane, în cadrul PRT Kunduz (condusă de Germania).

România își menține efortul militar pentru susținerea proceselor de revenire la starea de normalitate în Afganistan, prin participarea, în prezent, dar și în viitor la misiunea NATO ”Resolute Support”. Misiunea principală a militarilor Coaliției multinaționale este de a instrui, de a consilia și de a asista structurile de securitate și apărare afgane, ANDSF (*Afghan National Defence and Security Forces*). În cadrul echipelor militare românești de consiliere, se regăsesc ofițeri și subofițeri din arma geniu care oferă consiliere în domeniile: contra-IED (contracurarea dispozitivelor explozive improvizate), infrastructură, sprijin genistic.

Concluzii

Prin urmare, structurile de geniu joacă și vor continua să joace un rol crucial în atenuarea și contracurarea amenințărilor hibride. Executarea oportună de către structurile de geniu a tuturor sarcinilor specifice și deduse va asigura sprijinul necesar forței întrunite pe timpul campaniei militare, dar, mai ales, va contribui la succesul operației de reconstrucție postconflict, ceea ce, în final, va însemna câștigarea inimilor și minților oamenilor și revenirea la starea de normalitate.

Pentru a fi în măsură să-și îndeplinească sarcinile, geniștii trebuie să se pregătească să facă față viitorilor adversari, care sunt adaptivi și care folosesc o gamă largă de capacități, care le permit să lupte cu succes cu o forță superioară din punct de vedere tehnologic.

Toate aceste motive trebuie să determine specialiștii militari să acționeze în direcția adaptării capacităților de geniu, astfel încât acestea să ofere sprijin și asistență în spațiul de luptă convențional, dar, mai ales, să ofere sprijin forțelor armate într-un mediu COIN, prin:

- crearea și punerea la dispoziție de structuri de geniu mobile, modulare, flexibile și adaptabile situației, misiunii, schimbărilor nivelului de amenințare și resurselor avute la dispoziție;
- capacitatea integrării de către structurile de geniu a altor entități nonmilitare;

- soluționarea provocărilor majore referitoare la interoperabilitate, cauzate de diferențele de limbă, cultură și de înzestrarea cu echipamente;
- armonizarea proceselor de comandă și control, astfel încât să fie permisă comanda prin misiune.

NOTE:

1 *** GAO-10-1036R, *Războiul hibrid*, Government Accountability Office, Washington DC, 2010, p. 15.

2 [NATO], *Bi-SC Input to a New NATO Capstone Concept for The Military Contribution to Countering Hybrid Threats*, 2010, p. 2, http://www.act.nato.int/images/stories/events/2010/20100826_bi-sc_cht.pdf, accesat la 09.01.2021.

3 John O'Loughlin, Gerard Toal, *The Crimean Conundrum*, 3 March 2015, <https://www.opendemocracy.net/od-russia/john-o'loughlin-gerard-toal/crimean-conundrum>, accesat la 21.01.2021.

4 Michel Casey, "The Crime of the Century, A Year after Claiming Crimea for Russia, Putin Appears to have gotten away with the Heist," *New Republic*, 4 March 2015, <http://www.newrepublic.com/article/121222/one-year-after-russias-annexation-world-has-forgotten-crimea>, accesat la 21.01.2021.

5 *Ibidem*.

6 [Norwegian Defense Research Establishment], *Global trends and Military Operations*, <https://www.ffi.no/en/research/global-trends-and-military-operations>, accesat la 21.01.2021.

7 Scott R. Moore, *Reexaminarea operațiunilor complexe* (traducere), Centrul pentru operațiuni complexe, Washington DC, 2009, <http://cco.ndu.edu>, p. 3, accesat la 27.01.2021.

8 Joint Chiefs of Staff, Joint Publication (JP) 3-34, Joint Engineer Operations, Joint Chiefs of Staff, Washington DC, 2013.

9 *** Joint Chiefs of Staff, Joint Publication (JP) 3-34, Joint Engineer Operations, Joint Chiefs of Staff, Washington DC, 2011, p. 9.

10 [NATO], *Military Committee Policy for Military Engineering*, MC 0560/1, p. 6.

11 Col. Garland H. Williams, *Engineering Peace, The Military Role in Postconflict Reconstruction*, United States Institute of Peace Press, Washington DC, 2005, p. 31.

12 <http://amnr.defense.ro/news/view/24>, accesat la 27.01.2021.

13 *Ibidem*.

BIBLIOGRAFIE

*** GAO-10-1036R, *Războiul hibrid*, Government Accountability Office, Washington DC, 2010.

*** G.-1, *Doctrina sprijinului de geniu în operațiile întrunite*, București, 2016.

*** F.T.-9, *Manualul sprijinului de geniu în operațiile forțelor terestre*, București, 2017.

*** Joint Chiefs of Staff, Joint Publication (JP) 3-34, Joint Engineer Operations, Joint Chiefs of Staff, Washington DC, 2011.

*** Joint Chiefs of Staff, Joint Publication (JP) 3-34, Joint Engineer Operations, Joint Chiefs of Staff, Washington DC, 2013.

[NATO], *Military Committee Policy for Military Engineering*, MC 0560/1.

[NATO], *Strategic Concept for the Defense and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization*.

Casey Michel, "The Crime of the Century, A Year after Claiming Crimea for Russia, Putin Appears to have gotten away with the Heist", *New Republic*, 4 March 2015, <http://www.newrepublic.com/article/121222/one-year-after-russias-annexation-world-has-forgotten-crimea>

Moore R. Scott, *Reexaminarea operațiunilor complexe* (traducere), Centrul pentru operațiuni complexe, Washington DC, 2009, [www.http://cco.ndu.edu](http://cco.ndu.edu)

O'Loughlin John, Toal Gerard, *The Crimean Conundrum*, 3 March 2015, <https://www.opendemocracy.net/od-russia/john-o'loughlin-gerard-toal/crimean-conundrum>

Col. Williams H. Garland, *Engineering Peace, The Military Role in Postconflict Reconstruction*, United States Institute of Peace Press, Washington DC, 2005.

*** www.act.nato.int

*** www.amnr.defense.ro

*** www.defenseromania.ro

*** www.opendemocracy.net

*** www.newrepublic.com